Inriktningsmål och strategi för alkohol- och drogförebyggande arbete

Motala kommun

Antaget av kommunfullmäktige 2006-09-25
KF § 104, dnr 04/KS 0460

Inriktningsmål och strategi för alkohol- och drogförebyggande arbete i Motala kommun

Inledning

Med droger avses i detta dokument narkotiska medel som används i annat syfte än medicinskt, t ex opium- och cannabisderivat, kokain, hallucinogener, och centralstimulerande medel samt ångestdämpande, lugnande och sömngivande medel.

I det här sammanhanget innefattas även flyktiga lösningsmedel som inandas eller ”sniffas” samt dopingpreparat i begreppet.

Kännetecknande för samtliga dessa medel är att de ger upphov till ruseffekter och beroende av såväl psykisk som fysisk art.

Narkotika

I Sverige råder en utbredd uppfattning om narkotika som en oacceptabel företeelse. Avståndstagandet finns manifesterat i lagar om förbud att inneha, sprida och tillverka narkotika. Tull och polis har i uppdrag att ingripa mot införsel av narkotika och mot narkotikahandel på gator och torg. Samhället har ambition att motverka att ungdomar prövar och experimenterar med droger samt ge stöd och behandling till dem som är fast i missbruk.

I vissa länder är narkotikamissbruket så utbrett att narkotikan fått en roll jämförbar med alkoholens. Detta är alarmerande och innebär på sikt ett hot mot demokratin då det med narkotikans utbredning följer korruption och ekonomisk brottslighet utöver tragedier för enskilda individer.

Som medlem i ett Europa utan inre gränskontroll verkar Sverige för en restriktiv narkotikapolitik.

Alkohol

Alkoholen är mer accepterad som en del av vår kultur och våra livsmönster. De allra flesta har ”goda” alkoholvanor utan de skadliga konsekvenser som följer på en alltför hög konsumtion. Många uppfattar därför den restriktiva alkoholpolitiken som ingrepp och begränsningar i den personliga friheten.

Alltför många konsumerar dock alkohol i sådan omfattning att alkohol är ett av våra största folkhälsoproblem.

Det finns i Sverige mer än en kvarts miljon människor som dricker så stora mängder alkohol att de får skador. Mer än 10 000 vårdplatser inom socialtjänst och sjukvård används för alkoholvård. Omkring en femtedel av alla patienter som tas in i akutsjukvården har alkoholproblem. Inom den psykiatriska sjukvården är andelen alkoholfall omkring 40 procent. Mellan 5.000 och 7.000 svenskar dör varje år på grund av sjukdomar eller skador som har samband med alkoholdrickande. Dödligheten bland storförbrukare av alkohol förefaller ha ökat, speciellt i de yngre åldersgrupperna. Tusentals barn växer upp i ett hem där minst en av föräldrarna har alkoholproblem. Allt fler kvinnor blir alkoholberoende och risken ökar för att allt fler barn föds med alkoholskador.
Källa: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (www.can.se)

Konsekvenserna drabbar således oss alla - ekonomiskt genom höga sjukvårds- och försäkringskostnader, socialt genom för tidig död, alkoholskador, trafik- och arbetsplatsolyckor, splittrade familjer och kriminalitet.

Tobak

Nya kunskaper om nikotinberoendets art och hälsorisker till följd av passiv rökning har förändrat synen på tobaksbruket. Tobak betraktas inte längre som en alldaglig konsumtionsvana som det är den enskildes privatsak att nyttja eller ej.

De första rapporterna om tobakens skadeverkningar publicerades för ett 40-tal år sedan. Därefter har kunskaperna om hälsoriskerna ökat och man vet idag bl a genom forskning sammanställd av världshälsoorganisationen, WHO, att upp till varannan rökare dör i förtid till följd av sin rökning. Hälften av dessa dödsfall inträffar i aktiva åldrar, främst p g a rökningsrelaterade sjukdomar som hjärt- och kärlsjukdomar och cancer. Enligt vissa uppskattningar dör i vårt land mer än tjugo människor per dag i förtid till följd av sin rökning.

Debutåldern har avgörande betydelse för hälsoriskerna. Nio av tio rökare börjar röka före 18 års ålder. Åtgärder som skjuter upp debuten kan därför förväntas bidra till att totalt sett färre människor börjar röka.

Nationella mål för alkohol- och narkotikapolitiken

Källa: Nationella alkohol- och narkotikahandlingsplaner; Prop 2005/06:30

Alkohol

Det nationella målet är att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

Följande delmål anges:

- ingen alkohol skall förekomma i trafiken, på arbetsplatsen eller under graviditet,
- en alkoholfri uppväxt,
- skjuta upp alkoholdebuten,
- minska berusningsdrickandet,
- åstadkomma fler alkoholfria miljöer, samt
- undanröja den illegala alkoholhanteringen.

Målen bör uppnås genom åtgärder mot skadligt dryckesbeteende och genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Huvudinriktningen är att stimulera utvecklingen av målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå samt stimulera ökad samverkan mellan lokala aktörer.

Narkotika

Målet för Sveriges narkotikapolitik står fast. Visionen är ett narkotikafritt samhälle. Den svenska narkotikapolitiken bygger på insatser som både ska minska efterfrågan och begränsa tillgången på droger.

Följande delmål anges:

- minska nyrekryteringen till missbruk,
- förmå fler missbrukare att upphöra med sitt missbruk,
- minska tillgången på narkotika.

Mål för kommunens alkohol- och drogpolitik

- En kommun fri från narkotika.
- En, bland kommuninnevånarna, utbredd kunskap och medvetenhet om konsekvenser av missbruk av alkohol, droger och tobak.
- Minskad totalkonsumtion av alkohol.
- Minskat berusningsdrickande för minimering av sociala och medicinska alkohol-skador och andra alkoholrelaterade konsekvenser i form av misshandel, olyckor etc.
- En alkohol- och drogfri uppväxt för barn och ungdomar.
- En, så långt möjligt, senarelagd alkoholdebut.

Strategi

Målen ska uppnås genom

Samverkan

Hela strategin bygger på samverkan – mellan kommunens skilda verksamheter som skola och omsorg, med barn och ungdomar, föräldrar/vårdnadshavare, andra myndigheter, intresseorganisationer, föreningslivet, idrottsrörelsen och parter på arbetsmarknaden som kan sluta upp bakom de här formulerade målen.

Polisen bedriver ett aktivt arbete för att förebygga brott. När det gäller barn- och ungdomar är polisen en av kommunens viktigaste samarbetspartners.

Det alkohol- och drogförebyggande arbetet ska påbörjas redan i de lägsta årskurserna och ske fortlöpande under hela skoltiden.

Tidiga och kraftfulla insatser i samverkan ska eftersträvas i beaktande av sekretesslagens bestämmelser.

En mångfald av insatser utifrån den lokala problembilden

Kommunen ska ta initiativ till återkommande drogvane- och livsstilsundersökningar som underlag för planering och genomförande av förebyggande insatser. Åtgärderna ska vara baserade på kunskap om hur olika insatser påverkar och förmår verka i riktning mot målen.

Kommunen ska vidare delta i och bygga nätverk i syfte att skapa förutsättningar för en planmässig och målinriktad samverkan.

Kommunen ska också initiera och stödja projekt för att utveckla metoder och samverkansformer.

Information och upplysning

Information och upplysning är en del av det förebyggande arbetet. Informationen ska vara saklig och aktuell och anpassas till olika målgrupper. Utrymme för information ska skapas framförallt i skolorna, på fritidsgårdarna och i mer okonventionella former där ungdomar samlas. Behovet av information om skadeverkningarna av narkotika ska särskilt uppmärksammas, liksom om hälsoriskerna förknippade med rökning.

Information ska också ges till vuxna i barns och ungdomars närhet. Föräldrar ska ges stöd och kunskaper i sin viktiga roll. Kamrater betyder mycket i tonåren, men föräldrar betyder mer. Ungdomar behöver och vill ha stöd av sina föräldrar och tydliga gränssättningar har en klart bromsande effekt på alkohol- och drogmissbruk.

Opinionsbildning och kampanj

Opinionsbildning är ett viktigt verktyg och en del av strategin för att nå målen. Kommunen skall stödja och samverka med intressenter som genom opinionsbildning och kampanjer arbetar för målen i detta dokument.

Alkohol- och drogfria alternativ

Kommunala verksamheter och arrangemang riktade till ungdomar skall vara alkohol- och drogfria. Kommunen skall, vid bedömningen av ekonomiskt stöd till intresseorganisationer, beakta om verksamheten eller arrangemanget utgör ett alkohol- och drogfritt alternativ, då det är önskvärt med ett kontinuerligt alkohol- och drogfritt nöjes- och aktivitetsutbud i kommunen.

Kommunen bör vid speciella tillfällen och vid de s k ”riskhelgerna”, som t ex vid Valborg, skolavslutningar och Lucia, ta ett stort ansvar för alkohol- och drogfria arrangemang.

Alkohol- och drogfrihet inom idrotten och inom övrig fritidsverksamhet

Idrott, alkohol och droger hör inte ihop.

Idrottsutövandet skall vara fritt från såväl alkohol som droger. Kommunen och föreningslivet har ett gemensamt ansvar och skall verka för alkohol- och drogfria evenemang. Idrottsföreningarna samt övriga föreningar med barn- och ungdomsverksamhet har dessutom en stor och viktig uppgift när det gäller att informera om och förhindra användandet av anabola steroider och andra dopingpreparat.

Tillståndsprövning och tillsyn enligt alkohollagen

När det gäller kommunens uppgifter enligt alkohollagen hänvisas till dokumentet ”Riktlinjer för tillståndsprövning och tillsyn enligt alkohollagen” antaget av kommunfullmäktige 1998-06-22, KF § 83, senast reviderat 2002-04-22, KF § 62.

Tidig upptäckt av begynnande missbruk och människor i riskzonen

Kommunens socialtjänst ska i samverkan med andra berörda och i förebyggande syfte utveckla arbetsmetoder för att tidigt upptäcka och erbjuda behandling till barn och ungdomar i riskzonen för och i begynnande missbruk. Skolan har ett särskilt ansvar för att tidigt upptäcka barns och ungdomars missbruk.

Samarbetet med sjukvården, framförallt primärvården, ska utvecklas i syfte att nå den stora grupp som söker medicinsk vård för missbruksrelaterade sjukdomar.

Kommunen ska genom riktade insatser särskilt uppmärksamma barn till missbrukare samt det ökade missbruket bland flickor och kvinnor i det förebyggande arbetet.

Ungdomars och föräldrars behov av råd och stöd ska tillgodoses.

En professionell och väl utbyggd öppenvård

Människor som befinner sig i missbruk behöver kvalificerad hjälp och stöd. Detta gäller även personer med ett begynnande beroende av alkohol och droger och framförallt ungdomar, där möjligheten till snabba insatser kan ha avgörande betydelse. Stödet till dessa grupper ska vara lättillgängligt och utan krav på registrering.

Kommunen ska i samverkan med andra, såväl myndigheter som intresseorganisationer tillse att det finns en väl utbyggd öppenvård för att tillgodose dessa behov.